

Englantilainen R. M. Hare (1919–2002) hyväksyi näkemyksen moraali-väitteiden ei-tiedollisuudesta, mutta katsoi emotivistien yksinkertaistavan moraali-väitteiden roolia ja toimintaa kielessämme. Haren vastine oli preskriptivismiksi kutsuttu näkemys, jonka ytimen muodostaa Stevensoninkin esiintuoma ajatus moraali-väitteiden *preskriptiivisyydestä* eli kehottavuudesta tai ohjaavuudesta. Preskriptiivisyyden ohella moraali-väitteitä luonnehtii Haren mukaan kolme muutakin seikkaa: moraali-väitteet ovat *velvoittavia*, *yleistettäviä* ja *ylivertaisia*.

Preskriptivismi

Moraali-väitteet on tapana jakaa arvoarvostelmiin ("Rehellisyys on hyvä asia") ja normatiivisiin väitteisiin eli normeihin ("Ihmisen pitää olla rehellinen"). Normatiiviset väitteet ovat selvästikin kehoittavia: niiden tarkoitus on ohjata toimintaa. Haren mukaan myös ar-

Moraali-väitteiden preskriptiivisyys

voarvostelmat sisältävät kätkeytyn toimintakehotuksen. Kun sanon "Rehellisyys on hyvä asia", tarkoitan oikeastaan, että meidän kaikkien pitää olla rehellisiä. Haren mielestä kaikki moraalinen kielenkäyttö on pohjimmiltaan preskriptiivistä.

Moraali-preskriptioiden yleistettävyys

Moraalipreskriptiot poikkevat muista kehotuksista. Ajatellaan kehotusta "Sinun pitää avata ikkuna" ja kehotusta "Sinun pitää olla rehellinen". Edellinen kehotus koskee yhtä ihmistä tietyssä tilanteessa. Jälkimmäisessä en ainoastaan sano, että *sinun* pitää olla rehellinen, vaan että *kaikkien*, myös minun, pitää *joka tilanteessa* olla rehellisiä. Haren mukaan moraali-preskriptioiden luonteeseen kuuluu yleistettävyys: niiden ajatellaan pätevän kaikissa tilanteissa ja velvoittavan kaikkia. Tässä suhteessa moraali-väitteet eroavat esimerkiksi esteettisistä arvoarvostelmista. Väite "Beatles on hyvä bändi" *ei* tarkoita "Kaikkien täytyy pitää Beatlesista".

Moraali-preskriptioiden velvoittavuus

Haren mukaan moraali-preskriptio velvoittaa lausujansa automaattisesti toimimaan preskription mukaan. Velvollisuus toimia on sisäänrakennettu moraali-väitteisiin. Lausuessani "Sinun pitää olla rehellinen" sitoudun itseen olemaan rehellinen ja myös olen rehellinen. On kuitenkin tavallista, että sanomme yhtä ja teemme toista. Tällaisissa tilanteissa Haren mukaan joko emme lausu kehotusta vakavissamme tai sitten jokin meistä riippumaton syy estää meitä toimimasta. Haren käsitys muistuttaa Sokrateen "hyvä on tietoa" -periaatetta: ihminen, joka tietää mikä on oikein, myös toimii oikein.

Moraali-preskriptioiden ylivertaisuus

Monet ajattelevat vilpittömästi, että kehitysmaita on autettava, mutta auttamisen sijasta ostavat uutta kevytmuotia. Haren mukaan tällaiset ihmiset unohtavat moraali-preskriptioiden ylivertaisuuden. Ylivertaisuus tarkoittaa, että moraalikehotukset menevät valintatilanteissa kaikkien muiden perusteiden edelle. Oletetaan, että olet matkalla työpaikkahaastatteluun ja ylläsi on upouusi vaalea puku. Matkasi varrella on tapahtunut paha auto-onnettomuus ja olet ensimmäinen onnettomuuspaikalle saapuva. Auttaminen saattaisi merkitä myöhästymistä haastattelusta ja puvun likaantumista. Silti jokainen järkevä ihminen pysähtyisi auttamaan, sillä moraali-preskriptio "Auta lähimmäistäsi hätässä" on päätösperusteena ylivertainen suhteessa

ajoissa saapumiseen ja puvun puhtaana säilymiseen.

Haren mukaan velvoittavuus ja ylivertaisuus kuuluvat aina moraali-preskriptioiden kielelliseen merkitykseen. Tuntuu kuitenkin siltä, että kehotuksen ymmärtäminen ja kehotuksen pitäminen velvoittavana ja ylivertaisena ovat eri asioita. Pidämme tuomittavana, jos joku ei itse toimi julistamiensa periaatteiden mukaan tai jättää auttamatta välttääkseen puvun likaantumisen. Tämä heijastaa kuitenkin vain

Onko preskriptivismi kätkeyttä normatiivista etiikkaa?

kulttuurissamme tavallisia preskriptioita siitä, miten ihmisten pitäisi suhtautua moraaliperiaatteisiin. Haren väite moraali-preskriptioiden velvoittavuudesta ja ylivertaisuudesta ei siis edusta neutraalia meta-eettistä käsitelystä, vaan normatiivista etiikkaa, joka vaatii meitä suhtautumaan moraaliperiaatteisiin vakavasti.